

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ІМ. М.І. ПИРОГОВА

Кафедра філософії та суспільних наук

**ФІЛОСОФІЯ
В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ
ТА
СОЦІАЛЬНО - ПОЛІТИЧНОМУ
ДИСКУРСАХ**

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

**ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО - ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

19 листопада 2020 року

ВІННИЦЯ 2020

УДК 101:808.5

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

**академік Національної академії медичних наук України,
ректор Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор медичних наук, професор, професор кафедри нормальної фізіології**

Мороз Василь Максимович

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

проректор з наукової роботи

**Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор медичних наук, професор, професор кафедри нормальної фізіології**

Власенко Олег Володимирович

професор кафедри філософії та суспільних наук

**Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор філософських наук, професор**

Вергелес Костянтин Миколайович

Редакційна колегія:

Черкасов Святослав Васильович доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії та суспільних наук Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

Харьковщенко Євген Анатолійович доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри релігієзнавства філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Попов Володимир Юрійович доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Донецького національного університету ім. В. Стуса

Куліш Павло Лаврентійович кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та суспільних наук Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова (ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР)

Мельник Віктор Мирославович, кандидат політичних наук викладач кафедри політології філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах Матеріали доповідей та виступів всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 19 листопада 2020 року Вінниця. Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. 2020.– 204 с.

ISBN 978-617-7721-38-2

Збірник містить матеріали доповідей та виступів учасників всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «**Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах**», яка відбулась в Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова 19 листопада 2020 року з нагоди святкування Міжнародного дня філософії. У поданих матеріалах висвітлюється широке коло актуальних проблем розвитку філософських дисциплін від минулих часів до сучасних. Збірник адресовано науковцям, вищої та середньої освіти, аспірантам, магістрантам, пошукувачам, студентам та усім хто цікавиться філософією й гуманітарними дисциплінами.

Матеріали подані в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен, посилань, грамотність, літературний стиль та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи не повертаються. Організатори конференції та члени редколегії не завжди поділяють думки учасників (авторів).

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова (протокол № 5 від 26. листопада 2020р.)

УДК. 101:808.5

ISBN 978-617-7721-38-2

5. Сычева С. Г., Эстетические идеи в книге А. Шопенгауера «Мир как воля и представление», Известия Томского политехнического университета. 2010. Т. 316. № 6

6. Філософія мистецтва Шопенгауера
https://stud.com.ua/48602/etika_ta_estetika/filosofiya_mistetstva_shopengauera

Трухманова С.Л.,

к.іст.н., доцент,

доцент кафедри філософії та суспільних наук

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

м. Вінниця, Україна

Пилипчук В.Л.,

к.мед.н., доцент,

доцент кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

м. Вінниця, Україна

ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ ПИТАННЯ ЯКОСТІ ТА РІВНЯ ЖИТТЯ

Філософський аспект питання якості та рівня життя, пов'язаний з проблемою самої людини, вибором певних світоглядних парадигм, пошуком сенсу життя. Людина має свідомість, самосвідомість, усвідомлює свою кінцевість. Життя людини з точки зору історії є миттєвість. Людина живе в певному історичному часі, де домінують певні потреби, інтереси та цінності. Кожна історична епоха обумовлює вибір людиною певних світоглядних орієнтацій. Учень Федона Менедем не цурався загальних формулювань блага. А почувши, як хтось говорив, що «найвище благо мати все, що бажаєш», він заперечив: «Ні, набагато вище – бажати того, що тобі насправді потрібно».[5, с.134]

В античному світі домінує людський розум. Так Сократ вважає, що розумна людина сама зрозуміє, де є добро, де є зло. Платон створює модель ідеальної держави, де на його погляд, повинні керувати філософи. Життя людини розглядається, як певна зміна циклів, в світі немає нічого нового, все повторюється. Сенс людського життя визначається пізнанням людиною зовнішнього світу, вводиться поняття «калокагатія», досконалою вважається та людина, яка поєднує красу фізичну та духовну. Благо, за Платоном - трьох родів: душевне (справедливість, розуміння, мужність, розсудливість...), тілесне (краса, гарна статура, здоров'я, сила), сторонне (друзі, щастя вітчизни, багатство). [5, с.158].

Античні мислителі чітко розуміли, що людина є суспільною істотою, вони шукали найкращу модель взаємодії людини і суспільства, яка б поліпшила життя кожного.

Середньовічна парадигма мислення людини пов'язана з лінійною моделлю розуміння світу, домінують ідеї теоцентризму, есхатологізму і провіденціоналізму. Тому людське життя, його сенс, пов'язані не з пізнанням зовнішнього світу, а із спасінням людської душі.

Таким чином в епоху Середньовіччя якість життя людини визначається її включенням у сферу духовного самовдосконалення.

Епоха Відродження пов'язана з тим, що філософська думка повертається від Бога до самої людини. У філософії починають домінувати ідеї пантеїзму. Якість життя від духовного самовдосконалення повертається знову до матеріальних потреб людини, але і духовна сфера займає важливе значення. Про життя і смерть розмірковує Монтень: «Міра життя не в його тривалості, а в тому, як ви використали його: інший прожив багато, да пожив мало». Монтень вважає, що «для того, хто осягнув науку добра, будь-яка інша наука принесе лише шкоду» [1, с.43]. Тобто він акцентує увагу на важливості морального вдосконалення людини.

Епоха Нового часу у філософії характеризується поворотом до раціоналізму. Висувається гасло про те, що наука - це сила. Людина починає розглядатись радше як біологічна та соціальна істота, не стільки духовна. Мислителі починають досліджувати причини появи нерівності серед людей. Тому якість та рівень життя людини вимірюється чітко матеріальними чинниками.

В цей час набуває популярності концепція суспільного договору про те, що держава повинна захищати майно людей, а люди - виконувати закони держави. Б. Спіноза вважає, що «для того, щоб підвищити якість життя і свою безпеку люди повинні були домовитись про колективне володіння тим правом, яке кожний від природи мав на все. Так це право перестало визначатись силою і бажанням кожного». [4,с.205].

Представник німецької класичної філософії І. Кант, головною проблемою своєї філософії вважає відповідь на питання, що таке людина. Він висуває категоричний імператив, вважаючи, що людина повинна жити так, щоб інші могли брати з неї приклад. Таким чином, для Канта якість життя визначається не лише матеріальними, але і моральними критеріями.

Оригінальне тлумачення проблеми життя людини дає Григорій Сковорода у «Розмові п'яти подорожніх про істинне щастя у житті»: «Люди в своєму житті працюють, метушаться, утаюються, а для чого, то багато і самі не знають. Якщо поміркувати, то усім людським витівкам, скільки їх там тисяч, вийде один кінець – радість серця». [3, с.234]. Це говорить про емоційну сторону відчуття щастя в творчості Г. Сковороди.

В некласичній філософії найбільшу увагу проблемі людини приділяють такі напрями як: філософська антропологія, персоналізм, екзистенціалізм. Основний акцент філософії екзистенціалізму полягає в тому, що людина сама є творцем свого життя, тобто людська свідомість є інтенціональною. Вона

спрямована на осмислення свого буття. М. Гайдегер вважає, що людина є пастухом свого буття, тобто вона є відповідальною за нього. Цінність життя людини полягає у вмінні зробити вибір, знайти справжній сенс свого буття у світі. Х. Ортега-і-Гассет писав, що «жити – це постійно вирішувати, чим ми будемо». [2, с. 163]. Тобто у людини завжди є вибір життєвого шляху.

Сучасний український філософ С. Кримський писав, що «смісл життя дуже простий: він в тому, щоб зробити щасливою хоча б одну людину, сформувані свій внутрішній світ і дати відбитися через нього світу зовнішньому». [6]. Тобто він акцентує увагу на важливості морального критерію якості життя.

Неможливо говорити про якість та рівень життя не зрозумівши того, що є життя. Деякі люди зводять життя лише до біологічних потреб, матеріального добробуту. Протилежний підхід, який характерний для християнської філософії, розглядає земне життя людини лише, як підготовку до життя вічного.

З періоду класичної філософії домінує оптимістичний погляд на майбутнє людства на те, що в майбутньому наука, розум зроблять людину щасливою, якість та рівень життя людства буде визначатись рівнем науково-технічного прогресу. Але світові війни, релігійні протистояння, масштабні та локальні конфлікти нанесли значний удар по оптимізму класичної філософії. Людство опинилось в ситуації вибору подальшого шляху розвитку, акцентується увага на тому, що наука, техніка, матеріальні блага не можуть зробити людину щасливою, дати їй належний рівень та якість життя.

Таким чином проблема якості і рівня життя у філософії полягає у тому, що існують два підходи: з одного боку якість і рівень життя визначаються лише матеріально-технічними параметрами, виключаючи морально-духовний чинник, інша крайність - ігнорування матеріально-технічного критерію якості життя, тобто врахування лише морально-духовного фактору. Можливо істина є саме в поєднанні першого та другого підходів. Людство завжди стоїть перед вибором і від того, яким буде цей вибір, залежить його майбутнє.

Література

1. Монтень М. Опыты. Избранные главы: Пер. с фр. / Мишель Монтень. – Москва: Правда, 1991. – 656с.
2. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия? / Хосе Ортега-и-Гассет. – Москва: Наука, 1991. – 408 с.
3. Сковорода Г. Разговор пяти путников об истинном счастье в жизни / Григорий Сковорода // Антология мировой философии / М.А. Парнюк, В.И. Даниленко – Київ: УМК ВО при Минвузе УССР, 1991. – (1). – С. 271.
4. Спиноза Б. Избранные произведения / Бенедикт Спиноза. – Москва: Гос. Изд-во полит. лит-ры, 1957. – 728 с.
5. Лосев А. Ф. 5. Фалес, Солон, Периандр, Клеобул, Хилон, Биант, Питтак-По: Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых / Алексей Федорович Лосев. – Москва: Мысль, 1986. – 571 с.

6. Сюдюков И. Сергей Крымский "Из всех прав человека важнейшим является право быть другим" [Электронный ресурс] / Игорь Сюдюков. – 19.01.2006 – Режим доступа до ресурсу: <http://www.day.kiev.ua>.
<https://day.kyiv.ua/ru/article/panorama-dnya/sergey-krymskiy-iz-vseh-pravcheloveka-vazhneyshim-yavlyaetsya-pravo-byt>

Ханжи В. Б.,
д. филос. н., профессор,
заведующий кафедрой философии и биоэтики
Одесский национальный медицинский университет
г. Одесса, Украина

СООТНОШЕНИЕ ДОБРА И ЗЛА В УЧЕНИЯХ ЛЕЙБНИЦА И КАНТА. РЕКОНСТРУКЦИЯ В АСПЕКТЕ ТЕМПОРАЛИЗАЦИИ

Осмысление проблемы добра и зла, как и смежных с ней проблем – теокосмодицеи и антроподицеи, соотношения Божьего провидения и человеческой свободы, красной нитью проходит через всю историю философской мысли. Значительность объема современных публикаций, посвященных этой проблематике, лишний раз свидетельствует о ее неуываемости. В то же время в исследовательской литературе (в том числе историко-философского плана) практически не рассмотрен весьма перспективный нюанс этического моделирования, который, полагаю, имеет все основания послужить ориентиром для авторов, осуществляющих научный поиск в рамках заявленного спектра проблем. Тонкость эта заключается в темпорализации («овременении») диалектики добра и зла, то есть в рассмотрении пары этических антагонистов и соответствующей системы отношений сквозь призму категории времени. Весьма вероятно, что если бы мыслители прошлых эпох узнали о современных интерпретациях их подходов, то в большинстве случаев были бы озадачены такими неожиданными поворотами. Но, надо полагать, в ряде примеров этической мысли данная акцентуация осуществляется авторами открыто и даже преднамеренно.

В неисчерпаемом философском наследии Нового времени особенно привлекательным плацдармом для интерпретации в аспекте темпорализации выглядят учения о добре и зле Готфрида Вильгельма Лейбница и Иммануила Канта. На мой взгляд, разработки проблем теокосмодицеи и антроподицеи, предложенные этими авторами, обладают значительным потенциалом для заявленного моделирования. Таким образом, *целью* данной работы является реконструкция модели соотношения добра и зла в концепциях Г. В. Лейбница и И. Канта в аспекте темпорализации.